

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Metodologia nauk społecznych Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Socjologia Specjalność - Jednostka organizacyjna Wydział Socjologii Poziom studiów studia drugiego stopnia Forma studiów studia stacjonarne Profil studiów profil ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2024/25 Kod zajęć 24SOCS.21HS.06905.24 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Obowiązkowy Blok zajęciowy Przedmioty humanistyczne i społeczne
Koordynator zajęć	Witold Wrzesień	
Prowadzący zajęcia	Witold Wrzesień, Jan Radomski	
Okres Semestr 1	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Wykład: 30, Egzamin • Konwersatorium: 30, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 7

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Przekazanie wiedzy niezbędnej do rozumienia podstawowych problemów metodologicznych współczesnych nauk społecznych.
C2	Ukształtowanie umiejętności dostrzegania ograniczeń poznawczych nauk społecznych.
C3	Przygotowanie do interpretowania i wykorzystania wyników badań socjologicznych.
C4	Ukształtowanie umiejętności dostrzegania skutków przyjęcia określonej orientacji badawczej.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	Rozumie podstawowe problemy metodologiczne współczesnej nauki, ze szczególnym uwzględnieniem nauk społecznych.	SOC_K2_W01, SOC_K2_W02	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
W2	Prawidłowo charakteryzuje specyfikę socjologii w systemach klasyfikacji nauk.	SOC_K2_W01, SOC_K2_W02	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
W3	Potrafi nakreślić konsekwencje wpływu postępu cywilizacyjnego na współczesny subświat metodologii nauk społecznych.	SOC_K2_W01, SOC_K2_W02, SOC_K2_W05	Egzamin pisemny
W4	Potrafi przedstawić zasady formułowania problemów i hipotez naukowych oraz konstruowania twierdzeń i budowania teorii.	SOC_K2_W01, SOC_K2_W02	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
W5	Potrafi określić poziom pomiaru.	SOC_K2_W01, SOC_K2_W02	Egzamin pisemny
Umiejętności - Student/ka:			
U1	Potrafi dostrzec relację między teorią a badaniami empirycznymi.	SOC_K2_U01, SOC_K2_U02, SOC_K2_U03	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
U2	Dostrzega poznawcze ograniczenia nauk społecznych.	SOC_K2_U01, SOC_K2_U02, SOC_K2_U03	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
U3	Rozumie konsekwencje przyjęcia określonej orientacji badawczej.	SOC_K2_U01, SOC_K2_U02, SOC_K2_U03	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
U4	Potrafi identyfikować i stosować typy rozumowania.	SOC_K2_U01	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
U5	Potrafi przedstawić zasady konstruowania schematów klasyfikacyjnych i typologii oraz ich wykorzystania w procesie badawczym.	SOC_K2_U01, SOC_K2_U02	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	Posiada większe kompetencje do refleksyjnego myślenia o, i poruszania się w przestrzeniach metodologii nauk społecznych oraz do implementacji tych treści w praktyce badawczej.	SOC_K2_K01	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
-----	-----------------------------	------------------------------	-------------

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Współczesność a badania naukowe. Język a świat nauki. Nauka w przestrzeniach współczesności. Algorytmizacja. Analizy big data i sztuczna inteligencja. Nowe "naukowe ideologie" - teoria technologicznej osobliwości, dataizm, algokracja.	W1, W3, U2, K1	Wykład
2.	Wiedza. Typy wiedzy i kryteria ich wyróżniania. Problem demarkacji - odróżnianie tez naukowych od nienaukowych. "Logika odkrycia naukowego Karla Poppera" i jej konsekwencje dla nauki. Pseudonauka i protonauka.	W1, U2, K1	Wykład, Konwersatorium
3.	Nauka. Rozumienia nauki. Aspekty działalności naukowej. Cele badań naukowych.	W1	Wykład, Konwersatorium
4.	Metodologia. Podział(y) metodologii. Metodologia ogólna i szczegółowe. Metodologia opisowa i normatywna. Metodologia nauk empirycznych i nauk formalnych. Trzy rodzaje wiedzy w metodologii: ontologia-epistemologia-metodologia.	W1, U2, K1	Wykład, Konwersatorium
5.	Podział nauk i miejsce socjologii w ich ramach. Klasyfikacje nauk - rys historyczny. Klasyfikacja Augusta Comte'a. Klasyfikacja Wilhelma Windelbanda. Synteza klasyfikacji nauk Kazimierza Ajdukiewicza. Współczesne klasyfikacje nauk.	W1, W2, U1, K1	Wykład
6.	Teoria. Teoria w nauce. Model teorii socjologicznej Piotra Sztompki. Założenia ogólnometodologiczne. Naturalizm i antynaturalizm. Indywidualizm i holizm. Determizm i indeterminizm.	W1, W2, U1, U3, K1	Wykład, Konwersatorium
7.	Paradygmat. Paradygmat jako pojęcie. Teoria paradygmatów i mechanizm rewolucji naukowych Thomasa Kuhna. Wieloparadygmatyczność socjologii i jej wybrane przykłady. Ścieżki integrujące paradygmaty w socjologii George'a Ritzer'a.	W1, W2, U2, U3, K1	Wykład
8.	Strategia budowy teorii. Kryteria wyboru teorii. Strategia indukcyjna. Strategia teorii "średniego rzędu". Strategia dedukcyjna.	W1, U2, U3, K1	Wykład, Konwersatorium
9.	Klasyfikacja rozumowań. Wnioskowanie. Sprawdzanie. Dowodzenie. Wyjaśnianie.	W1, U2, U4, K1	Wykład
10.	Problemy naukowe. Problem naukowy a obiekt i przedmiot badań. Budowanie problemów naukowych. Pochodzenie problemów naukowych. Zasady klasyfikacji problemów naukowych. Rozstrzygalność i rodzaje problemów naukowych.	W1, W4, U1, K1	Wykład, Konwersatorium

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
11.	Hipotezy. Poprawne formułowanie hipotez. Pojęcia - zmienne - wskaźniki. Hipoteza naukowa a teza naukowa. Empiryczna sprawdzalność hipotezy. Hipoteza a relacja prawidłości. Moc wyjaśniająca hipotezy.	W1, W4, U1, K1	Wykład, Konwersatorium
12.	Twierdzenia w naukach społecznych. Twierdzenia empiryczne i analityczne. Zdania (twierdzenia) jednostkowe, szczegółowe i ogólne. Prawa nauki. Generalizacje historyczne i twierdzenia lokalizacyjne. Uogólnienia statystyczne: prawa i twierdzenia statystyczne.	W1, W4, U1, K1	Wykład, Konwersatorium
13.	Pomiar. Pomiar jako pojęcie. Poziomy pomiaru. Typy skal pomiarowych. Możliwe operacje matematyczne i techniki statystyczne na poszczególnych poziomach pomiaru.	W1, W5, U2, K1	Wykład
14.	Klasyfikacje i typologie. Klasyfikacje a typologie. Zasady konstruowania schematów klasyfikacyjnych. Dwa aspekty stosowania "procedury" typologii. Sposoby konstruowania i wykorzystania typologii w procesie badawczym. Typologie w budowaniu teorii: typ idealny i metoda typologiczna.	W1, W4, U1, U2, U5, K1	Wykład, Konwersatorium

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień
Konwersatorium	Dyskusja, Praca z tekstem, Metoda ćwiczeniowa

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest poprawna odpowiedź na pięć pytań egzaminu w formie testu wiedzy - jednokrotny wybór spośród czterech odpowiedzi. Dokładnie - uzyskanie 50% punktów (za każde pytanie można uzyskać pięć punktów) - które gwarantują ocenę dostateczną - z maksymalnej liczby punktów uzyskanych przez studenta/tkę, który/a osiągnął/ęła najlepszy rezultat egzaminu. W przypadku niskiego poziomu wiedzy studentów (maksymalny wynik = 60%) nastąpi stosowna korekta proporcji minimalnej liczby punktów oraz liczby punktów gwarantujących ocenę bardzo dobrą.
Konwersatorium	Podstawą zaliczenia przedmiotu jest obecność na zajęciach oraz pozytywna ocena z końcowego kolokwium. Każda osoba uczestnicząca ma prawo do jednej nieusprawiedliwionej nieobecności; kolejne nieobecności (bez względu na ich powód) muszą zostać odrobione podczas dyżuru. Ważnym kryterium oceny jest aktywność, rozumiana jako udział w dyskusji w trakcie zajęć i/lub wysłanie do prowadzącego wiadomości z własną refleksją na temat omawianego tekstu do wieczora poprzedzającego zajęcia. Kolokwium obejmuje cztery pytania z omawianych na zajęciach tekstów: jedno pytanie jest wspólne dla całej grupy, a pozostałe losowane indywidualnie dla każdej osoby; łącznie można zdobyć 10 punktów (za pytanie wspólne - 4 punkty, za trzy pozostałe po 3 punkty; pozytywna ocena z kolokwium - powyżej 5,5 pkt.

Literatura

Obowiązkowa

1. S. Nowak, Metodologia badań społecznych, Warszawa 1985 lub wydania późniejsze
2. E. Babbie, Badania społeczne w praktyce, Warszawa 2003

Dodatkowa

1. E. Babbie, Podstawy badań społecznych, Warszawa 2009 (wybrane rozdziały)
2. G. Babiński, Wybrane zagadnienia z metodologii empirycznych badań socjologicznych, Kraków 1980 (wybrane rozdziały)
3. J. Kmita, Wykłady z logiki i metodologii nauk, Warszawa 1973
4. E. Nagel, Struktura nauki, Warszawa 1970
5. Z. Hajduk, Ogólna metodologia nauk, Lublin 2001
6. T. Benton, I. Craib, Filozofia nauk społecznych, Wrocław 2003
7. A. Grobler, Metodologia nauk, Kraków 2006

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	30
Konwersatorium	30
Czytanie wskazanej literatury	35
Przygotowanie do zajęć	25
Przygotowanie do zaliczenia	25
Przygotowanie do egzaminu	30
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 175
Liczba punktów ECTS	ECTS 7

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
SOC_K2_K01	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do gromadzenia, wyszukiwania, syntetyzowania, a także krytycznego oceniania informacji (w tym wyników własnych badań) na temat zjawisk społecznych
SOC_K2_U01	Absolwent/ka potrafi refleksyjnie i krytycznie dokonywać wyboru perspektywy teoretycznej, źródeł danych, metod i technik ich gromadzenia oraz analizy w celu rozwiązania złożonych problemów badawczych i społecznych, także w nowych i nieprzewidywalnych warunkach
SOC_K2_U02	Absolwent/ka potrafi krytycznie gromadzić oraz selekcjonować informacje i materiały niezbędne do pracy badawczej, naukowej i zawodowej, korzystając przy tym z różnych źródeł i posługując się nowoczesnymi technologiami
SOC_K2_U03	Absolwent/ka potrafi samodzielnie zaplanować i zrealizować poszukiwanie rozwiązań wykorzystujących wiedzę akademicką w praktyce społecznej
SOC_K2_W01	Absolwent/ka zna i rozumie miejsce socjologii w systemie nauk, w tym jej możliwe zastosowania w innych dyscyplinach
SOC_K2_W02	Absolwent/ka zna i rozumie w pogłębiony sposób stanowiska teoretyczne i metodologiczne we współczesnej socjologii oraz różnice między nimi
SOC_K2_W05	Absolwent/ka zna i rozumie w pogłębiony sposób specyfikę współczesnego życia społecznego, w tym obecne w nim procesy, zależności i problemy